

УДК 37:ЗМІ(71)(091)

ЗАРОДЖЕННЯ І ФОРМУВАННЯ МЕДІАОСВІТИ ЯК ЗАСОБУ ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ ОСВІТИ КАНАДИ

Людмила Прийменко

аспірантка кафедри педагогіки вищої школи

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

м. Слов'янськ Донецької області, Україна

lyudapriyenko@ukr.net

Анотація. У статті визначено основні історичні періоди становлення і розвитку медіаосвіти в системі освіти Канади на базі соціально-економічного, науково-технічного та культурно-освітнього розвитку суспільства як провідних критеріїв періодизації. Детально розглянуто та охарактеризовано перший період становлення і формування медіаосвіти в системі освіти Канади. Визначено три основні етапи першого періоду розвитку медіаосвіти в системі освіти Канади, а саме: зародження основ медіаосвіти в Канаді; формування системи медіаосвіти та інтенсивний розвиток процесу інтеграції медіаосвіти в середній та вищій школах Канади. Виділено та розглянуто чинники, що зумовили виникнення медіаосвіти в освітньому просторі Канади. Результати дослідження сформулюють систематизовану картину процесу зародження і формування медіаосвіти в освітньому просторі Канади та можуть бути використані у процесі розроблення фахової навчально-методичної літератури, спецкурсів та навчальних програм з медіаосвіти та історії медіапедагогіки.

Ключові слова: медіаосвіта; медіапедагогіка; система освіти Канади; етап; період.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах розбудови національної системи освіти в Україні та її інтеграції в європейський і світовий простір актуальним є питання впровадження медіаосвіти як засобу підвищення якості навчання і виховання, адже саме від якості інформації, що ми отримуємо, залежить як наше майбутнє, так і майбутнє нашої держави. Сучасній людині важко уявити світ без засобів масової інформації. Отже, нині функції ЗМІ розширилися. Сьогодні засоби масової інформації виконують навчальну та виховну функції, виступають однією з форм інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу в освітніх закладах.

Слід зазначити, що у XXI столітті розвиток медіаосвіти підтримується такою впливовою міжнародною організацією як ЮНЕСКО. У документах цієї міжнародної організації вказано, що медіаосвіта є частиною базових прав кожного громадянина в кожній країні світу на свободу висловлювання та доступ до інформації, а також – інструментом розбудови та дотримання демократії. Медіаосвіту слід відрізнити від використання медіа як допоміжних засобів у викладанні інших галузей знань, таких як, наприклад, математика, фізика чи географія [1, с. 6 – 9].

На сучасному етапі модернізації української системи освіти досить актуальним є вивчення зарубіжного досвіду тобто досвіду тих країн, де курсу «медіаосвіта» надається першорядного значення. У контексті інтеграції української системи освіти вивчення зарубіжних теорій медіаосвіти є особливо важливим. На наш погляд особливо цікавим для української системи освіти є досвід Канади, оскільки ця країна є унікальною в багатьох відношеннях. Згідно з дослідженням «Індексу людського розвитку» (2013), що проводився експертами ООН, Канада займає перше місце у світі щодо рівня життя населення. Друге – щодо зайнятої території. Канада є однією з провідних країн світу за кількістю комп'ютерів підключених до мережі Інтернет, за допомогою якої доволі успішно здійснюється процес медіаосвіти в країні. Інвестування освіти в Канаді є однією з найвищих у світі (7,1 – 7,9% від ВВП протягом 2010 – 2013 років) [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор, виділення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми, яким присвячено означену статтю. Доречно зазначити, що проблеми медіаосвіти та медіакультури розглядали провідні українські науковці, зокрема Л. Вовк, В. Кравець, М. Соколова, Г. Троцько, О. Галус, Н. Коляда, І. Архангельська, М. Мухін, В. Ковальчук, Б. Потятиник, Н. Горб та інші.

Міжнародний досвід з дослідження медіаосвіти відображено в роботах багатьох іноземних вчених. Питання теорії та методики медіаосвіти вивчені такими авторитетними науковцями, як К. Бээлгэт (С. Bazalgette), К. Ворсноп (С. Worsnop), Ж. Гонне (J. Gonnet), Н. Андерсен (N. Andersen), Б. Дункан (B. Duncan), Р. Кьюби (R. Kubey), Л. Мастерман (L. Masterman), Д. Пандженте (J. Pungente), К. Тайнер (К. Тупег), В. Колісніченко,

О. Фьодоров, О. Шариков, О. Баришполець, Ю. Чорнобай, Ю. Чернявська та ін.

Історичні процеси становлення і розвитку медіаосвіти у західних країнах були проаналізовані у працях К. Бэзэлгэт (С. Bazalgette), Д. Букингэма (D. Buckingham), Л. Мастермана (L. Masterman), Ж. Гонне (J. Gonnet), Б. Туфте (B. Tufte), Э. Харта (A. Hart) та ін.

Разом із тим підкреслимо, що такий аспект характеристика процесу зародження і формування медіаосвіти в канадському освітньому просторі на основі соціально-економічного, науково-технічного та культурно-освітнього розвитку суспільства не отримав належної уваги з боку науковців.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета статті – охарактеризувати перший період становлення медіаосвіти в системі освіти Канади на базі виділення трьох основних критеріїв періодизації, а саме соціально-економічного, науково-технічного та культурно-освітнього розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На сьогодні Канада – одна з найрозвиненіших країн світу у сфері медіапедагогіки. Медіакультура у цій країні є невід’ємним компонентом освіти. Курси з медіаосвіти читаються практично в усіх канадських університетах. Майже у кожній канадській провінції існує своя асоціація медіадіячів, котра проводить науково-методичні конференції, друкує медіаосвітнянську періодику (газети, журнали), займається публікацією навчально-методичних матеріалів. Отже, вивчення досвіду канадських медіатеоретиків і практиків необхідний для української системи освіти задля адекватного розв’язання проблем впровадження медіаосвіти та найімовірніших шляхів розвитку української системи освіти в умовах реформування, гуманізації та глобалізації освітнього простору.

У цьому ракурсі доцільно проаналізувати історію розвитку медіаосвіти в системі освіти Канади, яка вже пройшла той шлях, на якому ми знаходимося. Знання історії становлення та формування медіаосвіти може слугувати порадином у розробці сучасних концепцій впровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес освітніх закладів України.

Спираючись на теоретичні доробки канадських медіатеоретиків і практиків, а саме праці Н. Андерсен, Б. Дункан, Д. Пандженте, та взявши до

уваги наступні критерії періодизації, а саме соціально-економічний, науково-технічний та культурно-освітній розвиток суспільства, визначили три основні періоди становлення і розвитку медіаосвіти в системі освіти Канади [2]:

– перший період (1940-ві – початок 1970-х років ХХ століття) – період зародження і становлення медіаосвіти в системі освіти Канади;

– другий період (1972-й – початок 1990-тих років ХХ століття) – період розвитку медіаосвіти та її інтеграція в систему середньої та вищої ланок освіти Канади;

– третій період (2000-і роки – наші дні) – сучасний період розвитку медіаосвіти.

Протягом першого періоду відбувалося зародження і формування медіаосвіти в навчально-виховному просторі освітніх закладів Канади.

Проаналізувавши теоретичні доробки канадських Н. Андерсен, Б. Дункан, Д. Пандженте і засновника медіаосвіти Канади Маршалла Маклуена перший період ми поділяємо на три етапи [2, 5]:

– зародження основ медіаосвіти в Канаді (1940-ті – 1950-ті роки ХХ століття);

– формування системи медіаосвіти (1950-ті – 1960-ті роки ХХ століття);

– інтенсивний розвиток процесу інтеграції медіаосвіти в середній та вищій школах Канади (1960-ті – початок 70-х років).

Зупинимось більш детально на кожному виділеному етапі.

Часові межі першого етапу «Зародження основ медіаосвіти в Канаді» – 40-ті – 50-ті роки ХХ століття. Це етап, коли медіаосвітній рух на північноамериканському континенті був ще у стадії зародження. На думку авторитетних канадських вчених, а саме Н. Андерсена, Б. Дункана, Дж. Пандженте, зародження медіаосвіти в Канаді було спричинене, принаймні, двома чинниками [2]:

–інтенсивною експансією канадського суспільства американською «поп-культурою»;

–толерантною та прогресивною системою освіти, що створила сприятливі умови для виникнення нових освітніх парадигм.

Зародження медіаосвіти в Канаді відбувалося на матеріалі кінематографа у 40-ві – 50-ті роки ХХ століття. Значний вклад у становленні медіаосвіти зробив відомий канадський науковець і педагог Герберт

Маршалл Маклуен. Саме Маршалл Маклуен один з перших почав використовувати термін «media» з метою визначення засобів масової комунікації. Вчений зазначав, що засоби масової інформації мають певний вплив на суспільство (зокрема, дитячу аудиторію). Відома цитата Маршалла Маклуена: «Medium is the message» («Засіб – це повідомлення») достатньо чітко відображає думку вченого про те, що медіа тексти, котрі є повідомленнями, можуть сприйматися по-різному. Відповідно до цього, виникла потреба в навчанні медіакультури [4, с. 25 – 26].

Другий етап «Формування системи медіаосвіти» характеризується становленням базових концепцій медіаосвіти в Канаді, яке надалі переросло у міжнародний педагогічний рух, почалося у 60-х – 70-х роках ХХ століття. Теоретик і практик медіаосвіти Маршалл Маклуен висунув концепцію «Глобального села», в основу якої поклав положення щодо діалогу культур в інформаційному суспільстві епохи глобалізації [4, с. 43].

Канадські педагоги все частіше висловлювали стурбованість щодо стрімкого поширення та всезростаючого впливу, який медіа справляє на життя підростаючого покоління. Провідні науковці визнали наявність конкуренції між школою та медіа, яка була визначена як «паралельна школа». Однак, на той час ніяких конструктивних рішень про необхідність включення курсу «медіаосвіти» в рамках шкільної чи вищої освіти прийнято не було. У 1959 році М. Маклуен розробив навчальну програму для 11-го класу середніх шкіл з медіаосвіти (місто Торонто) [5].

Третій етап, який має назву «Інтенсивний розвиток процесу інтеграції медіаосвіти в середній і вищій школах Канади» відомий як час «Екранної освіти». У 1965 році Департамент Освіти Торонто ініціював проведення одноденної конференції з кіноосвіти, яка у ті роки стала вельми популярною серед більшості канадських шкіл. У 1968 році завдяки ентузіазму творчої групи освітян була створена перша в Канаді Асоціація екранної освіти (Canadian Association for Screen Education: CASE) [2]. Вже у червні 1969 року у Йоркському університеті Торонто завдяки зусиллям цієї асоціації була проведена перша конференція у рамках усієї країни. Результатом заходу був курс на впровадження естетичної теорії медіаосвіти. Тобто «мета естетичної освіти полягає в тому, щоб навчити підростаюче покоління критично мислити...навчити бачити різницю між хорошими та поганими фільмами і телепередачами» [6, с. 48]. Нині розвиток медіаосвіти в Україні можна ототожнити з першим періодом становлення медіаосвіти в

канадському освітньому просторі. Тож вельми доцільним є вивчення концептуальних основ впровадження медіаосвіти в систему вищої освіти Канади.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Детально у статті був охарактеризований перший період – період зародження і становлення медіаосвіти в системі освіти Канади. Даний період став фундаментом для інтеграції медіаосвіти в навчально-виховний процес освітніх закладів країни.

Період становлення і формування медіаосвіти в систему освіти Канади охоплює три етапи:

- зародження основ медіаосвіти в Канаді;
- формування системи медіаосвіти;
- інтенсивний розвиток процесу інтеграції медіаосвіти в середній та вищій школах Канади.

Проаналізований досвід дає підстави стверджувати, що поштовхом до зародження медіаосвіти стали два основні фактора, такі як інтенсивна експансія канадського суспільства американською «поп-культурою» та толерантністю та прогресивністю системи освіти, що створила сприятливі умови для виникнення нових освітніх парадигм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Медіаосвіта та медіаграмотність / Ред.-упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенюк. – К: Центр вільної преси, 2012. – 352 с.
2. Duncan B., Pungente J., Andersen N. Media Education in Canada [Електронний ресурс] / Duncan B., Pungente J., Andersen N., 2002 – Режим доступу: <http://www.aml.ca/media-education-in-canada/>
3. Inequality-adjusted Human Development Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en>
4. McLuhan M. The Mechanical Bride: Folklore of Industrial Man. — N.Y.: The Vanguard Press, 1951. – 157 p.
5. McLuhan M. Understanding Media: Intentions of Man, New York: McGraw-Hill, 1964. – 318 p.
6. Stewart F., Nuttall J. Screen Education in Canadian Schools, Toronto, 1969, – 232 p.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Media Education and Media Hramotnist / Red.-upor. V.F. Ivanov, O.V. Voloshenyuk. - K: Center for Free Press, 2012. – 352 p. (in Ukraine)
2. Duncan B., Pungente J., Andersen N. Media Education in Canada [Електронний ресурс] / Duncan B., Pungente J., Andersen N., 2002 – Режим доступу: <http://www.aml.ca/media-education-in-canada/> (in English)

Л. ПРИЙМЕНКО

Зародження і формування медіаосвіти як засобу виховання культури особистості в системі освіти Канади

3. Inequality-adjusted Human Development Index [Electronic Recourse]. – Access mode: <http://hdr.undp.org/en> (in English)

4. McLuhan M. The Mechanical Bride: Folklore of Industrial Man. — N.Y.: The Vanguard Press, 1951. – 157 p. (in English)

5. McLuhan M. Understanding Media: Intentions of Man, New York: McGraw-Hill, 1964. – 318 p. (in English)

6. Stewart F., Nuttall J. Screen Education in Canadian Schools, Toronto, 1969, – 232 p. (in English)

ЗАРОЖДЕНИЕ И ФОРМИРОВАНИЕ МЕДИАОБРАЗОВАНИЯ КАК СПОСОБА ВОСПИТАНИЯ КУЛЬТУРЫ ЛИЧНОСТИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ КАНАДЫ

Людмила Прийменко

аспирантка кафедры педагогики высшей школы

ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»

г. Славянск Донецкой области, Украина

lyudapriyenko@ukr.net

Аннотация. В статье определены основные исторические периоды становления и развития медиаобразования в системе образования Канады на базе социально-экономического, научно-технического и культурно-образовательного развития общества как превалирующих критериев периодизации. Детально рассмотрен и охарактеризован первый период становления и формирования медиаобразования в системе образования Канады. Определены три основные этапа первого периода развития медиаобразования в системе образования Канады, а именно: зарождение основ медиаобразования в Канаде; формирование системы медиаобразования и интенсивное развитие процесса интеграции медиаобразования в средней и высшей школах Канады. Выделены и проанализированы факторы, которые способствовали возникновению медиаобразования в образовательной сфере Канады. Результаты исследования позволяют сформировать систематизированную картину процесса зарождения и формирования медиаобразования в системе образования Канады и смогу быть использованными в процессе разработки специализированной обучающей и научной литературы, спецкурсов и образовательных программ по медиаобразованию и медиапедагогике.

Ключевые слова: медиаобразование; медиапедагогика; система образования Канады; этап; период.

ORIGIN AND DEVELOPMENT OF MEDIA EDUCATION AS A MEAN OF CULTIVATING A CULTURE OF PERSONALITY IN THE EDUCATIONAL SYSTEM OF CANADA

Liudmyla Pryimenko

Postgraduate Student of Department of High School Pedagogics

SHEE “Donbas State Pedagogical University”

Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти : збірник наукових праць

Л. ПРИЙМЕНКО

Зародження і формування медіаосвіти як засобу виховання культури особистості в системі освіти Канади

Sloviansk Donetsk region, Ukraine

lyudapriyenko@ukr.net

Summary. The main historical periods of the formation and development of media education in the educational system of Canada on the basis of socio-economic, scientifically and technical and cultural-educational development of the society as the leading criteria of the periodization are defined in the article. The first period of the development and formation of media education in the educational system of Canada is considered in detail and characterized. The three main stages of the first period of the development of media education in the educational system of Canada, namely: the emergence of the foundations of media education in Canada; the formation of the system of media education and intensive development of the process of media education integration in the secondary and high schools in Canada are revealed. The factors which led to the emergence of media education in the educational space of Canada are selected and reviewed. The influence of the intensive American "pop culture" expansion of the Canadian society and tolerance and progressiveness of the education system is characterized in the article. The development of media education in the 21st century is supported by such influential international organization as UNESCO is stated. The results of the study will form a systematic picture of the process of the origin and formation of media education in the educational space of Canada and can be used in the process of developing the special educational and methodical literature, special courses and training programmes on media education and the history of media.

Keywords: media education; media pedagogics; education system of Canada; phase; period.